

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність: 281 «Публічне управління та адміністрування»

Допускається до захисту

Завкаф д.у.н.е Соколюська Т.В.
(підпис)

« 04 » листопада 2022 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

ВПЛИВ ДЕРЖАВНОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ НА НАЦІОНАЛЬНУ
БЕЗПЕКУ (НА ПРИКЛАДІ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ
СЛУЖБИ УКРАЇНИ)

Виконала: Федорцова Н.О.

підпис

Керівник: д.е.н., професор Соколюська Т.В.

підпис

Рецензент: д.е.н., професор Юхименко П.І.

підпис

Я, Федорцова Ніка Олексіївна, засвідчую, що кваліфікаційну роботу виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності.

Біла Церква – 2022

АНОТАЦІЯ

Федорцова Ніка Олексіївна. Вплив державної кадрової політики на національну безпеку (на прикладі Державної прикордонної служби України)

Досліджено теоретико-методологічні засади забезпечення національної безпеки, її дефініції та складові, механізми і особливості кадрової політики на державній службі та в прикордонній службі, зокрема; умови та фактори впливу на стан безпеки державного кордону України. Проаналізовано сучасний стан і тенденції розвитку ДПСУ; досліджено кадрову політику, інституціоналізацію та організаційні засади кадрового менеджменту в ДПСУ. Вивчено міжнародний досвід кадрової роботи в прикордонній службі.

Використано методичні підходи, методи – загальнонаукові та спеціальні **методи дослідження**, зокрема: системний метод – для визначення цілей та завдань дослідження, його мети та обрання методології; порівняльно-історичний – для дослідження понять «національна безпека та «кадрова політика»; аналізу та синтезу – для дослідження особливостей принципів, форм та методів кадрової політики; індукції – для пізнання особливостей кадрової політики в державній прикордонній службі; дедукції та узагальнення – для аналізу категорії «національна безпека», поняття «кадрова політика»; статистичного аналізу – при дослідженні особливостей реалізації механізмів кадрової політики в державній прикордонній службі; графічний – для наочного зображення тенденцій розвитку механізмів кадрової політики та політики національної безпеки.

Виявлено, що до найважливіших інституціоналізованих організаційних систем кадрового менеджменту в ДПСУ належать:

– Організаційні системи, пов'язані з реалізацією управлінських функцій щодо безпосередньої охорони та захисту державного кордону. Такими є підрозділи, що безпосередньо охороняють державний кордон та забезпечують пропуск осіб через нього. Це організаційні системи нижнього управлінського рівня.

– Організаційні системи, пов'язані з реалізацією стратегічних, оперативних, тактичних функцій військового й організаційного управління – регіональні управління. Це організаційні системи середнього рівня управління.

– Організаційні системи, що виробляють державну прикордонну політику, державну стратегію і тактику у сфері охорони і захисту державного кордону – Адміністрація ДПСУ. Це організаційна система верхнього рівня управління.

Зроблено висновок, що одним з найважливіших етапів кадрового менеджменту в органах охорони державного кордону є добір персоналу, який має відповідати вимогам діяльності в особливих умовах. Слабким місцем у цій роботі залишаються зв'язки у середині системи взаємодії суб'єктів кадрового менеджменту, а також суб'єктивізм та необґрунтованість у прийнятті рішення щодо прийняття кандидатів на прикордонну службу в прикордонному відомстві.

Для успішної роботи Державної прикордонної служби обов'язковою умовою є розроблення й упровадження стратегії, яка спрямована на підтримку її довгострокової конкурентної позиції. Що стосується формування та реалізації кадрової безпеки Державної прикордонної служби то вони мають базуватись на підвищенні професіоналізму, найбільш повному використанні знань і здібностей прикордонників в інтересах суспільства і держави.

Одержані результати можуть бути використані при написанні стратегії формування державної кадрової політики в частині удосконалення політики кадрової безпеки в органах влади в Україні шляхом активного реформування та запровадження й реалізації антикорупційного кадрового менеджменту.

Кваліфікаційна робота магістра містить 95 сторінок, 8 таблиць, 10 рисунків, список використаних джерел із 57 найменувань, 1 додаток.

Ключові слова: національна безпека, кадрова політика державна прикордонна служба, кадрова безпека, інституціоналізація, антикорупційний менеджмент.

ANNOTATION

Fedortsova Nika. The impact of state HR policy on the national security (on the example of the State Border Guard Service of Ukraine).

It has been investigated The theoretical and methodological principles of ensuring national security, its definitions and components, mechanisms and features of personnel policy in the civil service and in the border service, in particular; conditions and factors influencing the state of security of the state border of Ukraine. The current state and development trends of the SBGS are analyzed; the personnel policy, institutionalization and organizational principles of personnel management in the State Public Service were investigated. The international experience of personnel work in the border service was studied.

It has been used methodical approaches, methods - general scientific and special research methods, in particular: systematic method - for determining the goals and objectives of the research, its purpose and choosing the methodology; comparative-historical – to study the concepts of "national security and "personnel policy"; analysis and synthesis - to study the peculiarities of the principles, forms and methods of personnel policy; induction – to learn about the specifics of personnel policy in the state border service; deductions and generalizations - for the analysis of the category "national security", the concept of "personnel policy"; statistical analysis - when studying the peculiarities of the implementation of personnel policy mechanisms in the state border service; graphic - for a visual representation of trends in the development of mechanisms of personnel policy and national security policy.

It was revealed that the most important institutionalized organizational systems of HR policy in the SBGS of Ukraine include:

– Organizational systems related to the implementation of management functions regarding the direct protection and protection of the state border. These are units that directly guard the state border and ensure the passage of persons across it. These are organizational systems of the lower management level.

- Organizational systems related to the implementation of strategic, operational, tactical functions of military and organizational management - regional management. These are organizational systems of the middle management level.

- Organizational systems that produce state border policy, state strategy and tactics in the field of protection and defense of the state border - Administration of the State Security Service. This is an organizational system of the upper management level.

It has been concluded that one of the most important stages of personnel management in state border protection bodies is the selection of personnel who must meet the requirements of activities in special conditions. The weak spot in this work remains the connections in the middle of the system of interaction of personnel management subjects, as well as subjectivity and unreasonableness in decision-making regarding the acceptance of candidates for border service in the border department.

The development and implementation of a strategy aimed at maintaining its long-term competitive position is a prerequisite for the successful operation of the State Border Service. As for the formation and implementation of personnel security of the State Border Service, they should be based on increased professionalism, the most complete use of knowledge and abilities of border guards in the interests of society and the state.

The results can be used when writing a strategy for the formation of the state personnel policy in terms of improving the personnel security policy in the authorities in Ukraine through active reformation and the introduction and implementation of anti-corruption personnel management.

The master's qualification work contains 95 pages, 8 table, 10 figures, the list of the used sources from 57 names, 1 appendices.

Keywords: national security, personnel policy, state border service, personnel security, institutionalization, anti-corruption management.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ДЕРЖАВНОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ НА НАЦІОНАЛЬНУ БЕЗПЕКУ	8
1.1. Поняття національної безпеки та її складові	8
1.2. Кадрова політика, її механізми та особливості щодо державної служби	15
1.3. Умови та фактори впливу кадрової політики на стан безпеки державного кордону України	24
Висновки до розділу 1	32
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СТАНУ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ В ДЕРЖАВНІЙ ПРИКОРДОННІЙ СЛУЖБІ УКРАЇНИ	34
2.1. Сучасний стан і тенденції розвитку ДПСУ	34
2.2. Аналіз кадрової політики та організаційних засад кадрового менеджменту в ДПСУ	44
2.3. Інституціоналізація кадрового менеджменту в ДПСУ	53
Висновки до розділу 2	60
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	62
3.1. Міжнародний досвід кадрової роботи в прикордонній службі	62
3.2. Шляхи удосконалення системи кадрової безпеки в органах влади України	67
3.3. Антикорупційний кадровий менеджмент, як інструмент удосконалення державної кадрової політики	73
Висновки до розділу 3	80
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	82
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	85
ДОДАТКИ	91

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. «Про національну безпеку». Закон України. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 31, Ст. 241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.
2. Курас А. І. Національна безпека України: військово-політичні парадигми. Наукові записки [Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса]. 2014. Вип. 2. С. 230 – 240.
3. Власюк О. С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики: вибр. наук. пр. Київ: НІСД, 2016. 527 с.
4. Словник української мови в 11 томах. URL: <https://slovnuk.ua>.
5. Сьюзен Девид: Чому піраміда Маслоу не завжди працює. URL: <https://staffcapital.com/chomu-piramida-maslow-ne-zavzhdy-pratzjue>.
6. Скрипникова Л.В., Тутік Л.С., Гринчак М.О. Політологія: навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2014. 272 с.
7. Корнієвський О. Національна безпека. Політична енциклопедія. Київ: Парламентське видавництво, 2011. С. 489 – 490.
8. Загурська-Антонюк В. Ф. Національна безпека та система державного управління. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/5_2020/59.pdf.
9. Ткачук Г.Ю. Підходи до сутнісного наповнення категорії «безпека». ВІСНИК ЖДТУ. 2014. № 2 (68). С. 178- 184.
10. Ляшенко О.М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства: монографія. Луганськ : СНУ ім. В.Даля, 2011. 400 с.
11. Сокольська Т. В., Юхименко П. І. та ін. Національна безпека України в умовах інституціональних змін і нової інфосфери: монографія □ За заг. ред. д-ра екон. наук, професора, П. І. Юхименка. Біла Церква: БНАУ, 2021. 492 с.
12. Сокольська Т. В., Юхименко П. І. та ін. Глобалізація та політика національної безпеки: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2021. 408 с.
13. Павленко Д.Г., Семенюк Ю.В., Лисецький Ю.М. Національна безпека: поняття, складники, чинники впливу. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління. С. 102- 107.

14. Гурковський М.П., Сидор М.Я. Поняття національної безпеки як адміністративно-правової категорії. Соціально-правові студії. 2021. Випуск 2 (12). С. 26-32.
15. Лопатченко І.М. Кадрова політика і державна служба: конспект лекцій. Модуль І. Х. : НУЦЗУ, 2020. 46 с.
16. Пушкар З.М., Пушкар Б.Т. Кадровий менеджмент: Навчальний посібник. Тернопіль, 2017. 210 с.
17. Державна кадрова політика в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку. за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю. В. Ковбасюка, д-ра політ. наук, проф. К. О. Ващенко, д-ра соц. наук, проф. Ю. П. Сурміна (кер. проекту). К. : НАДУ, 2012. 72 с.
18. Серьогін С. М., Гончарук Н. Т., Липовська Н. А. та ін. Кадрова політика і державна служба : навч. посіб.; за заг. ред. проф. С. М. Серьогіна. Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2011. 352 с.
19. Воронько О. А. Керівні кадри: державна політика та система управління. К. : Вид-во УАДУ, 2000. 156 с.
20. Барабаш Г. О. Правове регулювання проходження державної служби в органах ДСНС.URL:
<https://nuczu.edu.ua/sciencearchive/PublicAdministration/vol3/023.pdf>.
21. Олуйко В. М. Реформування державної кадрової політики у вимірі адміністративної реформи в Україні.
URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2003_2_31.
22. Мартиненко В. П., Руденко Н. В. Кадрова політика, як інструмент управління кадровим потенціалом.
<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2900>.
23. Сергієнко Л. В., Крикун О. Д, Петрик С. М. Кадрова політика в органах державної влади: оцінка сучасного стану. URL:
http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/5_2019/32.pdf.

24. Стрехова С. В. Кадрова політика: важелі впливу на ефективність, механізми та інструменти реалізації. Економічний часопис XXI. 2012. № 3–4. С. 66–70.
25. Жовнірчик Я. Ф. Сучасна кадрова політика в органах державної влади та органах місцевого самоврядування. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/12_2017/21.pdf.
26. Ковбасюк Ю.В., Ващенко К.О., Сурмін Ю.П. та ін. Державна кадрова політика в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку: наук. доп. К.: НАДУ, 2012. 72 с.
27. Кодексу законів про працю України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text>.
28. Закон України від 01.04.2022 № 2179 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо функціонування національної системи кваліфікацій». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2179-IX#Text>.
29. Бобловський О. Ю., Грідін О.В. Теоретичні аспекти та пріоритетні напрямки реалізації державної кадрової політики URL: <http://dspace.khntusg.com.ua/bitstream/123456789/3904/1/16.pdf>.
30. Казюк Я. Актуальні проблеми кадрової політики в галузі державного управління. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/putp/2011-4/doc/2/02.pdf>.
31. Бобко Л. О. Актуальні проблеми формування кадрової політики системи державної служби України. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2018. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/10_2018/23.pdf.
32. Закон України “Про Державну прикордонну службу України”. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 27, ст.208.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text>.
33. Плешко В. К. Актуальні питання державного управління у сфері прикордонної безпеки України . Економіка та держава. 2012. № 3. С. 124–126.
34. Ананьїн О. В. Прикордонна безпека України в сучасних умовах. URL: http://scientists-ua.at.ua/index/anandin_oleg_valerevich/0-24.

35. Махнюк А. В., Кириченко А. И. Окремі підходи щодо стратегічного аналізу ризиків у сфері інтегрованого управління кордонами: розроблення паспортів загроз прикордонної. Державне будівництво. 2012. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2012_1_32.
36. Реалізація кадрової політики в державному управлінні. <http://surl.li/dtoqf>.
37. Маланчій М. О. Інституціоналізація кадрового менеджменту в державній прикордонній службі України. Державне управління та місцеве самоврядування, 2019, Вип. 3(42).С. 144- 151.
38. Шарап С. Особливості кадрового забезпечення підрозділів ДПСУ в умовах гібридної війни. Вісн. Нац. акад. Держ. прикордон. служби України. Сер. «Державне управління». 2018. Вип. 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadpsdu_2018_4_7.
39. Canada Border Services Agency. URL: <https://www.adminlawbc.ca/tribunals/citizenship-rights-law-enforcement/canada-border-services-agency>.
40. Хім М. К., Білик О. І. Публічне управління професійним розвитком державних службовців в країнах ЄС. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1152>.
41. Пархоменко-Куцевіл О. Кадрова безпека в системі державного управління України: теоретичні засади. Ефективність державного управління. 2013. Вип. 37. С. 13–20.
42. Бурик З. М., Правові засади реформування системи кадрової безпеки в органах влади в Україні. Теорія та практика державного управління 2(69)/2020.С. 191-200.
43. Тищенко О. П., Королюк Т. О. Реформування моделі управління людськими ресурсами державної служби. Університетські наукові записки. 2017. № 61. С. 343–355.
44. Закон України “Про державну службу” *Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1993, N 52, ст.490*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3723-12#Text>.

45. Закон України “Про запобігання корупції”. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 49, ст.2056. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.
46. Розпорядження КМУ “Деякі питання реформування державного управління України” від 24.06.2016 р. № 474-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-%D1%8>.
47. Розпорядження КМУ “Про внесення змін до розпоряджень Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474 і від 27 грудня 2017 р. № 1013” від 18.12.2018 р. № 1102-URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-rozporiyadzhen-kabinetu-ministriv-ukrayinivid-24-cherhvnya-2016-r-474-i-vid-27-grudnya-2017-r-1013>.
48. Закон України “Про захист інформації в автоматизованих системах”. *Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2005, N 26, ст.347.* URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2594-15#Text>.
49. Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Порядку проведення конкурсу на зайняття посад державної служби” від 25.03.2016 № 246. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/246-2016-%D0%BF#Text>.
50. Наказ Нацдержслужби “Про затвердження Типового положення про службу управління персоналом державного органу” від 03.03.2016 р. № 47. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/363580__661039.
51. Наказ Нацдержслужби “Про затвердження Порядку стажування державних службовців” від 03.03.2016 р. №48. URL: <http://surl.li/dtoqk>.
52. Наказ Нацдержслужби “Про затвердження Порядку обліку та роботи з дисциплінарними справами” від 03.03.2016 р. №49. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0456-16#Text>.
53. Наказ Нацдержслужби “Про затвердження Типових правил внутрішнього службового розпорядку” від 03.03.2016 р. № 50. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0457-16#Text>.

54. Наказ Нацдержслужби “Про затвердження Порядку ведення та зберігання особових справ державних службовців” від 22.03.2016 р. № 64. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0567-16#Text>.

55. Наказ Нацдержслужби та Міністерства юстиції України “Про затвердження тестових питань на перевірку знання Конституції України, законодавства про державну службу, антикорупційного законодавства та спеціального законодавства”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0097859-16#Text>.

56. Наказ Міністерства соціальної політики України “Про затвердження Типового положення про преміювання державних службовців органів державної влади, інших державних органів, їхніх апаратів (секретаріатів)” від 13.06.2016 р. № 646. URL: <https://xn--80aagahqwyibe8an.com/ukrajini-minsotspolitiki/nakaz-vid-13062016-646-pro-zatverdjennya-2016-46254.html>.

57. Розпорядження Кабінету міністрів України від 24 лютого 2021 р. № 145-р. Про внесення змін до Стратегії інтегрованого управління кордонами на період до 2025 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/145-2021-%D1%80#Text>.